

МУЗИКОЗНАВСТВО

УДК 78.011.26.036.072.2 Ф. Колесса : 398.86(477.8)

ПЕРША БОЙКІВСЬКА ЕКСПЕДИЦІЯ ФІЛАРЕТА КОЛЕССИ

Ірина ДОВГАЛЮК

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра української фольклористики імені академіка Філарета Колесси,
вул. Університетська, 1/345, 79602 м.Львів, Україна,
тел.: (032) 239 47 20, e-mail: iradovhalyuk@gmail.com*

Улітку 2010 р. виповнюється 100 років початку фонографічного музично-етнографічного дослідження бойківського музичного фольклору. Піонер цього почину – Філарет Колесса, який не тільки став зачинателем звукового документування бойківської народної музики, частково опублікувавши зібрані матеріали, але й розпочав цією експедицією низку власних музично-фольклористичних досліджень маргінальних етнографічних територій України.

Ключові слова: Бойківщина, Закарпаття (південне Підкарпаття, Підкарпатська Русь), Філарет Колесса, музично-етнографічна експедиція, фонографування народної музики, бойківський музичний фольклор.

До початку фахових музично-етнографічних досліджень Бойківщини належить також перше використання фонографа для запису музичного фольклору на цій території. Завдячуємо це видатному представникові культурної еліти першої половини ХХ ст., одному з засновників українського етномузикознавства – Філаретові Колессі.

Утім, ця непересічна подія в історії краю майже не привернула до себе уваги дослідників як народної культури Бойківщини (зокрема музичної), так і творчої спадщини вченого [1; 30; 5]. Ба навіть сам Ф. Колесса на сторінках своєї “Історії української етнографії” [12], представляючи власні фольклористичні здобутки, про збирацьку роботу на Бойківщині навіть не згадав.

В опублікованих у різний час матеріалах і статтях з’являлися хіба що тільки досить загальні описи окремих епізодів із цієї поїздки, а частіше просто принагідні згадки. Так, деяку інформацію можна отримати зі звіту про експедицію Ф. Колесси, виголошеного на засіданні Етнографічної комісії Наукового товариства ім. Шевченка (ЕК НТШ), та його ж “Справозданя”, опублікованих у Хроніці НТШ [33, с. 14-15], статей Ф. Колесси “Старинні мелодії українських обрядових пісень (весільних і колядок) на Закарпатті” [21, с. 122 (с. 369)], “Народні мелодії українського

Закарпаття” [15, с. 42 (с. 426)], “Де кілька слів про мелодії народних пісень з Підкарпатської Русі” [40, с. 226 (с. 402)] та його передмови до збірника “Народні пісні з південного Підкарпаття” [18, с. 4-5, 22], а також монографії Володимира Гошовського “Українські пісні Закарпаття” [4, с. 72], статті Климента Квітки “Філарет Колесса” [11, (с. 36, 44)], огляду стану бойківських народномузичних джерел Богдана Луканюка [25, с. 48-52] тощо. Джерельною базою для дослідження стали й рукописні матеріали з архіву родини Колессів [27] та Етнографічної комісії Наукового товариства ім. Шевченка [31, арк. 82].

Як і всяке починання, експедиція мала свою передісторію та була безпосередньо пов’язана із задумом ЕК НТШ підготувати й опублікувати багатотомний Корпус українського фольклору. Ідея такого масштабного видання вперше виникла у членів ЕК у червні 1908 р. [31, арк. 78] та остаточно була сформульована на березневому засіданні ЕК НТШ наступного, 1909 р. [31, арк. 79].

За задумом ініціаторів проекту до Корпусу мали увійти насамперед неопубліковані записи українських народних пісень, згромаджені впродовж ХІХ – поч. ХХ ст., а це – фольклорні зібрання таких іменитих дослідників традиційної культури як Зоріан Доленга-Ходаковський, Михайло Драгоманов, Марко Вовчок, матеріали, призначені членами Етнографічної комісії та низкою кореспондентів товариства, а також дещо із раніше уже надрукованих матеріалів.

Кожному фольклорному жанру у Корпусі планували присвятити окремі томи, упорядкування й редагування яких розподілили між собою члени ЕК НТШ. Було також ухвалено звернутися до громадськості зі спеціальною короткою відозвою у пресі з проханням узяти активну участь у громадженні фольклорних матеріалів до нового видання [31, арк. 81].

Як видно з протоколів засідань Етнографічної комісії, її члени завзято взялися до роботи: на кожному черговому засіданні обговорювали подальші плани, вирішували різні поточні питання. Однак поставлене завдання було не з легких. На відміну від раніше виданих ЕК НТШ фольклорних збірників, у яких публікувались матеріали, згромаджені переважно у Галичині, Корпус мав презентувати народномузичну творчість усієї України – і південноукраїнської, і північноукраїнської. Та, як виявилось, у розпорядженні Етнографічної комісії не було достатньо зібраних матеріалів не те що з цілої України, але бодай з Галичини.

У зв’язку з цим, на червневому засіданні 1910 р. члени ЕК прийняли рішення терміново спорядити низку фольклористичних експедицій у різні регіони Галичини для збору матеріалу до Корпусу. На це були виділені спеціальні кошти. Так, по 150 корон отримали Осип Роздольський “на збір мелодій у Дрогобиччині” та Павло Стадник “на збирання пісень у Скалатщині і сусідніх повітах, особливо т. зв. шталерів та віватів” [31, арк. 82]. Сто корон дістав і Ф. Колесса.

Проте, якщо О. Роздольський та П. Стадник отримали гроші на експедиції у конкретну, наперед обговорену в Етнографічній комісії місцевість, то Ф. Колессі кошти надали “коли виїде восени на збирання пісень і мелодій” [31, арк. 82]. Тобто, наперед визначеної території для фольклористичних експедиційних досліджень Ф. Колесси не було¹.

¹ Та й пункт у протоколі ЕК про виділення грошей Ф. Колессі на експедицію був, можливо, дописаний пізніше, після закінчення засідання. Принаймні, цей запис зроблено іншим чорнилом, зверху поміж рядками.

Як тепер відомо, О. Роздольський влітку 1910 р. поїхав не на Дрогобиччину, а на Поділля, що, можливо, і вплинуло на рішення Ф. Колесси у виборі регіону для досліджень (або ж і навпаки). А оскільки для новозайнятого збірника потрібні були матеріали з мало – або ж зовсім не вивчених територій, то вибір Ф. Колесси саме Бойківщини, на той час чи не найгірше розвіданої території Галичини, був не випадковим².

Музично-етнографічна експедиція Ф. Колесси відбулася того ж таки 1910 р., але, ймовірно, не восени, як планувалося початково, а влітку. Це впливає зі звіту Ф. Колесси про цю поїздку, виголошеного на засіданні Етнографічної комісії НТШ 30 жовтня 1910 р. [31, арк. 82], за яким збирацька подорож відбулася “в часі сегорічних літніх ферій” [33, с. 15]. Тобто, це десь у липні-серпні, бо навчальний рік в Академічній гімназії, де працював Ф. Колесса, розпочинався у вересні. Точнішої дати встановити наразі не вдалося, немає жодної підказки і в рукописах ученого.

За офіційним звітом фольклориста, його експедиційний маршрут проліг у Турчанський повіт³. У друкованих і рукописних документах існує певна розбіжність щодо переліку відвіданих фольклористом сіл та кількості записаних там пісень.

Зокрема, на згаданому звітному засіданні Ф. Колесса повідомив, що під час своєї збирацької поїздки на Турківщину записав там 208 мелодій у 10-ти селах, не уточнюючи при тому їхніх назв. Як було прийнято в Товаристві, виголошений звіт постановили надрукувати у черговому випуску “Хроніки” НТШ. Власне ця інформація, яка прозвучала на засіданні, і була подана у рубриці “Засідання комісій” у четвертому випуску “Хроніки” за 1910 р. [10, с. 14]. Далі у цьому ж випуску бюлетеня НТШ, під окремим заголовком “Справозданє з етнографічної екскурзії” поміщено спеціально написаний для “Хроніки” звіт Ф. Колесси, у якому фольклорист чомусь опублікував дещо інші цифри, аніж ті, які оголосив на засіданні. За “Справозданєм”, у турківській фольклористичній мандрівці він зафіксував 150 пісень у семи селах. Тут же дослідник перелічив усі ці населені пункти та подав кількість записаних у кожному з них пісень⁴.

Певну числову розбіжність як щодо зібраних матеріалів, так і щодо відвіданих сіл частково пояснюють та уточнюють матеріали з рукописного архіву вченого. Серед документів зберігся листок, на якому Ф. Колесса зробив підрахунок своїх експедиційних здобутків, детально вписавши села, де побував, і кількість записаних там пісень, відзначаючи також їхні жанрові різновиди. Із цих заміток виходить, що з турківської поїздки фольклорист таки привіз 208 пісень, записавши їх у 9-ти селах. З наразі невідомих причин Ф. Колесса у “Справозданні” чомусь не подав інформації про свою роботу у ще двох бойківських селах – Сянках та Беньовій, розташованих на межі з підугорською територією Австро-Угорської імперії.

Окрім того, Ф. Колесса інколи цифрував мелодії як 7 а, 7 б (не завжди позначаючи у такий спосіб варіанти наспівів), а в інших випадках не ставив і

² До того часу Бойківщину оминув своїми музично-етнографічними дослідженнями не тільки Оскар Кольберг, але і визнаний фонографіст музичного фольклору О. Роздольський, який в експедицію у цей край поїхав лише 1937 р.

³ Сьогодні Турківський район Львівської області.

⁴ Насправді ж, у цих семи селах було записано 149, а не 150 пісень, оскільки у с. Нижнє Висоцьке за архівними записами фольклориста було зафіксовано 4, а не 5 пісень. Очевидно, Ф. Колесса просто округлив цифру.

такої нумерації, просто випишував варіант мелодії у новому рядку. Тож насправді кількість нотованих мелодій може зрости. Позаяк підрахунки зафіксованих творів Ф. Колесса проводив виходячи виключно із наявних мелодій, то словесних текстів могло бути також більше.

Деякі розбіжності є і в таксуванні відвіданих сіл Турківщини. Це, мабуть, було пов'язано з тим, що у Хроніці й архівних рукописах два розташовані поряд різні села – Бориня та Штуковець – Ф. Колесса переважно фіксував як одне через дефіс, – Бориня-Штуковець, подаючи тут же й спільну цифру зібраних там творів⁵. Водночас, інколи, зазначаючи місце запису, він вказував тільки Бориню⁶. Це й могло стати причиною такої плутанини. Дослідник, мабуть, рахував ці села то як одне, а то – як два. Тож, очевидно, він обстежив таки 10 турківських сіл, де й зафіксував не менше 208 фольклорних мелодій.

Однак і ці цифри не є остаточними. Експедиція мала значно більший вислід. Окрім галицьких сіл Бойківщини, Ф. Колесса тоді же, влітку 1910 р., в ході цієї ж дослідницької поїздки відвідав також і розташовані на кордоні з Турківщиною чотири села Березнянського повіту Ужгородського округу закарпатської Бойківщини⁷.

Однак, збирач чомусь про цю частину експедиції ні на вищеназваному засіданні ЕК НТШ, ні у “Справоздані” навіть не згадав. Коротко про неї він хіба написав уже на початку 20-х років у передмові до збірника “Народні пісні з південного Підкарпаття”, де, зокрема, зазначив: “Збираючи народні пісні в пограничних селах Турчанського та Горлицького повіта я зробив дві екскурсії у суміжні повіти південного Підкарпаття... І так в часі літніх ферій 1910 р. заїхав я в Ужгородський округ...” [18, с. 4].

Сьогодні можна лише здогадуватися, чому результати своєї збирацької мандрівки на закарпатську Бойківщину Ф. Колесса деякий час тримав у таємниці. Правдоподібно, однією з причин було фінансування поїздки. Австро-Угорська імперія у той час була дуалістичною монархією: галицька частина Бойківщини перебувала під “опікою” Австрії, а закарпатська – Угорщини. А оскільки НТШ виділяло Етнографічній комісії кошти на фольклористичні експедиції частково із субвенцій, отриманих від австрійської влади, то й відповідно Філарет Колесса повинен був обстежувати територію, підвладну саме австрійській частині імперії⁸. Водночас, могли бути й інші, ймовірно, політичні мотиви, пов'язані з проблемою агресивної мадяризації Закарпаття. За словами І. Франка, угорські урядники нетерпимо ставилися до української мови, забороняли передплачувати галицькі часописи, у тому числі дитячі, мало того, “наказав уряд перемінювати назви не лише місцевостей, але й осіб” [38, с. 339-349]. Лояльний до влади, Ф. Колесса не хотів провокувати зайвого непорозуміння. Можливо, з цієї ж причини він не включив до “Справозданя” й інформацію про свої здобутки у прикордонних із угорськими землями селах Сянки та Беньова.

⁵ Зважаючи на те, що майже у всіх документах Ф. Колесса фіксував ці села як одне (Бориня-Штуковець), у тексті статті такий правопис буде збережено.

⁶ Відомо, що Ф. Колесса поєднував літні вакації родини зі своєю експедиційною роботою. За спогадами його сина Миколи Колесси, саме у Борині вони й зупинилися того року на відпочинок.

⁷ Сьогодні Верхньо-Березнянський район Закарпатської області.

⁸ У звіті Ф. Колесси про згадану вище експедицію по Лемківщині влітку 1912 р. так само нічого не сказано з приводу його перебування на Закарпатті [34, с. 24].

Правдоподібно, ця кількаденна мандрівка на Закарпаття попередньо і не планувалася. Ідея її виникла під час експедиційно-дослідницької роботи у галицькій Бойківщині та була спричинена насамперед тим, що Ф. Колессі, як прихильникові порівняльного музикознавства, необхідний був музично-етнографічний матеріал для порівняльних студій, “щоби переконатися, на скільки тамошні пісні споріднені з найближшими галицькими” [18, с. 4]. Тим більше, що в експедиційному звіті дослідник згодом написав: “В селах, ближше до угорської границі (як н. пр. Бітля) слідний вплив угорських і словацьких пісень як у мельодіях, так і у лексиці пісень” [33, с. 15]. Тобто, йому й потрібен був матеріал для підтвердження своїх висновків.

Таким чином, спираючись на наявні архівні та опубліковані матеріали, можна припустити, що влітку 1910 р. Ф. Колесса відвідав 14 бойківських сіл та записав там щонайменше 307 мелодій⁹. Це, зокрема, 10 галицьких населених пунктів Турчанського повіту (сьогодні Турківського району): Беньова (30 пісень), Сянки (29), Бітля (48), Мохнате (25), Красне (24), Верхнє (Ботелка Вижна, 23), Комарники (9), Нижнє Висоцьке (4), Бориня і Штуковець (16) та 4 закарпатських Велико-Березнянського повіту (сьогодні району): Волосянка (23), Кострини (Кострина, 45), Люта (30) й Ужок (1 пісня) [17].

Виходячи із географічного розташування сіл, у яких проводив збирацькі сеанси Ф. Колесса, у плануванні його бойківської фольклористичної мандрівки простежуються основні ознаки так званої “розвідкової експедиції кущово-гніздового типу” [7, с. 73-76]. Фольклорист у своєму польовому дослідженні скористався збирацькою методикою, яку вперше у Галичині застосував у дослідницькій роботі О. Роздольський; нею користувався й угорський етномузиколог Белла Барток [26, с. 56].

Така експедиційна схема планування збирацької роботи дала дослідникові можливість максимально повно охопити обстежувану територію та більш-менш точно “збадати” й ще раз перевірити наявний у цій місцевості фольклорний матеріал. Про це свідчать і рядки експедиційного звіту Ф. Колессі: “В сусідніх селах (як Бориня, Висоцько Нижнє, Бітля, Ботелка, або Мохнате – Красне) помітна однотайність пісенного репертуару, взагалі вражає одноманітність мелодій, що виказують ледви кілька пісенних типів, повторюваних усюди з малими відмінами” [33, с. 15].

Повернувшись з експедиції, Ф. Колесса зразу ж взявся за транскрибування зібраних фольклорних матеріалів, оскільки, як попередньо планувалось, їх мали використати при укладанні подальших томів Корпусу українського фольклору. Додатковим свідченням того, що бойківські записи, хоча б із Турківщини, таки були нотовані фольклористом ще до Першої світової війни, є збережена титульна сторінка добірки рукописних транскрипцій, на якій було написано: “Недруковані джерельні матеріали. Мелодії з Лемківщини, Самбірщини, Турчанщини. Інструментальні мелодії. Зібрав Філ. Колесса. Відень, 18. VIII. 1915”. Емігрувавши з початком Першої світової війни до Відня, валиків, звісна річ, фольклорист з собою не брав, захопивши лише готові нотації.

З незрозумілих причин народномузичні матеріали, які записав Ф. Колесса на Бойківщині, так і не були використані при укладанні перших томів Корпусу. Вони

⁹ Детальніше про адміністративно-територіальне підпорядкування сіл див. Таблицю-показчик у кінці статті.

не увійшли і до тих томів, які саме готувались до видання, і в яких, як тепер можна констатувати, явно не вистачає фахово зібраних та транскрибованих народних мелодій¹⁰. Та й при підготовці нових, наступних томів Корпусу, бойківські записи Ф. Колесси цілком могли би зайняти достойне місце. Втім усю подальшу роботу над проектом ЕК НТШ перервала Перша світова війна.

На початку 20-х років минулого століття, намагаючись активізувати роботу в Етнографічній комісії, Ф. Колесса повернувся до своїх бойківських матеріалів. Виглядає, що дослідник зробив тоді спробу підготувати їх до друку. Наприкінці грудня 1921 та у вересні 1925 років він переписав начисто галицько-бойківські нотації, списані з фоноваликів та польових зошитів.

У цей період фольклорист упорядковував і записи, привезені з бойківського Закарпаття. Принаймні, цю роботу він завершив десь до вересня 1922 р. [3, с. 115]. Але доволі скрутна ситуація, і насамперед фінансова, у якій перебувало у ті роки НТШ загалом, та Етнографічна комісія зокрема, не дала вповні реалізуватися його задуму. Не було жодних коштів не те що на нові видання, але навіть на експедиції [29, с. 16].

Та все ж бойківські матеріали Ф. Колесси частково були надруковані. Кошти почасти віднайшлися на Закарпатті. Здавалось би, принагідні записи із бойківського Закарпаття спіткала щаслива доля. Дякуючи ініціативі та підтримці закарпатського етнографа, мовознавця, одного із засновників ужгородської “Просвіти” та редактора її “Наукових збірників” Івана Панькевича, народні мелодії, які записав Ф. Колесса у селах Ужок, Волосянка, Люта та Кострини, було опубліковано¹¹. Вони увійшли до збірника “Народні пісні з південного Підкарпаття”, підготованого Ф. Колесою та надрукованого у другому томі “Наукового збірника” ужгородської “Просвіти”, який вийшов наприкінці 1923 р., а також і окремою відбиткою [17, с. 122-142; 18].

Початково назва збірника Ф. Колесси звучала як “Українські народні пісні з південного Підкарпаття”. Але за порадою І. Панькевича її трохи підкорегували. “В титулі “Українські нар[одні] пісні півд[енного] Підкарпаття” мусілисьмо опустити слово українські з огляду на політичну ситуацію і на се, що шк[ільний]реферат офіційально се підпирає. Все то зроблено, щоби не дразнити червоною плахтою [...] бика” [3, с. 121], виправдовувався згодом Іван Панькевич у листі до Філарета Колесси. Очевидно, з плином часу політична ситуація на Закарпатті дещо змінилася, а відтак з’явилася можливість публікації народних пісень. Однак певна упередженість до всього “українського” безслідно не зникла.

Про свою “нелегку роботу” над збіркою у листі до І. Панькевича дослідник писав: “Малий об’єм і зовнішня невидатність такої роботи, непропорціональна до вложеного труду і часу Хоч сам збірник пісень мав я готовий (показував Вам його в вересні 1922), то само упорядкування пісень, визначення варіантів мельодій

¹⁰ Так, усього три похоронні мелодії було опубліковано у збірнику Іларіона Свенціцького та Володимира Гнатюка [32, с. 4, 361, 381], 16 мелодій – у виданні колядок і шедрівок Володимира Гнатюка [2, т. I с. 4, 40, 46, 48, 77, 171; т. II с. 9, 111, 122, 136, 178, 212, 215, 220, 273, 274.]

¹¹ Саме за порадою Івана Панькевича взяв Ф. Колесса участь у конкурсі, оголошеному Шкільним відділом Цивільної управи Підкарпатської Русі. На цей конкурс дослідник планував подати свої хорові обробки закарпатських народних пісень, а також і музично-етнографічний збірник. Втім, до конкурсу фольклорист встиг підготувати лише свої хорові композиції, які під назвою “Руські народні пісні з Підкарпатської Русі, зібрав і на мішаний хор уложив Філарет Колесса” вийшли згодом 1933р. у Празі. За цей збірник композитор отримав винагороду у 600 к.

і паралельно до текстів та вступна студійка зайняли мені повних 4 ½ місяці роботи” [3, с. 115]. Викінчену збірку народних мелодій Ф. Колесса переслав І. Панькевичу лише на початку березня 1923 р.

Збірник відкриває вступна розвідка, в якій Ф. Колесса коротко спинився на історії появи видання, а також обґрунтував обраний ним спосіб систематизації мелодій і дав загальну характеристику вміщеного матеріалу. У передмові Ф. Колесса також опублікував перелік сіл, звідки походять народні мелодії, та їхню кількість. Зокрема, він повідомив, що до видання було відібрано “153 (з варіантами 160) мелодій українських народніх пісень з південного Підкарпаття, з того 101 мелодію записано в Ужгородському окрузі, а саме в селах: Ужок (1), Волосянка (25), Люта (29), Кострини (45)”.

Насправді ж, у виданні було поміщено 99 мелодій, і то з варіантами. Ймовірно, така, може і невелика, та все ж розбіжність у підрахунках була пов’язана із тим, що через обмежені технічні можливості друкарні Ф. Колессі спочатку взагалі відмовили в остаточній коректурі тексту, доручаючи це зробити місцевому музикантові. Після настирливого наполягання фольклориста йому таки передали для вивірення частину збірки. Та все ж збирач мав змогу поправити далеко не все. А помилок було предостатньо. Принаймні, про те, що він побачив, написав І. Панькевичу так: “Там тьма похибок, бо наборщики не розбираються в нашій мові” [3, с. 121]. Зрозуміло, що основну увагу Ф. Колесса звернув на важніші речі, аніж підрахунок пісень.

Із майже сотні мелодій, поданих у збірнику, переважна більшість – звичайні пісні. І хоча за словами самого ж збирача, у цих селах він чималу увагу старався приділити обрядовим жанрам, а відтак “значну частину нашого збірника виповнюють саме старинні обрядні пісні” [18, с. 22], це – 5 весільних мелодій (по дві записано у селах Люта та Кострини, одна у селі Волосянка), дві колядки (у селах Волосянка та Люта) та дві гаївки (у селі Кострини).

Таким чином, збірник Ф. Колесси “Народні пісні з південного Підкарпаття” дав добрий початок монографічним виданням музичного фольклору Закарпаття, водночас започаткувавши й публікацію бойківської традиційної музики. Та на цьому не закінчилося піонерське значення збірки: саме вона стала першим виданням власне фонографічних записів народної музики цього регіону.

Інша доля чекала на народномузичні матеріали, які призбирав фольклорист у галицькій Бойківщині. Вони і донині все ще залишаються у чернетках та зберігаються у приватному архіві родини Колессів.

Усі рукописні документи з турківської експедиції складено у три папки. У першій – І. “Мелодії” – містяться переписані фольклористом начисто народні наспіви з початковими строфами, у другій – ІІ. “Тексти” – польові зошити дослідника, зокрема зі сіл Беньова, Сянки, Бітля та Котелка: тут зафіксовані словесні тексти пісень, мелодії яких були схоплені на фоновалики. Тут же зберігаються і деякі чистовики пісенних текстів. У третій папці – ІІІ. “Бруліони” – поміщені чернетки транскрипцій, зроблених в експедиції безпосередньо зі співу та виконані з фоноваликів. В архіві також зберігається низка й інших документів Ф. Колесси, дотичних до цього проекту.

У бойківсько-галицькій збирацькій мандрівці дослідник записав народновокальні твори різних жанрів. Як виглядає, спеціальну увагу фольклорист звертав на обрядові твори. Так, підводячи кількісний підсумок своїх турківських записів, Ф. Колесса

зробив окрему позначку, що у нього є “коло 40 пісень обрядових, заводи – 4”¹². Найбільше йому вдалося записати весільних мелодій – всього 25. Їх він зафіксував майже у кожному із обстежених сіл, за винятком хіба що села Комарники. Так, шість весільних обрядових мелодій було записано у селі Беньова, п’ять – у селі Верхне, чотири – у селі Бітля, три – у селі Сянки, по дві у селах Бориня-Штуковець, Красне та Нижнє Висоцьке, одну у селі Мохнаге. Із творів зимового календарно-обрядового циклу Ф. Колесса схопив п’ять колядок (по одній у с. Беньова, Бориня-Штуковець, Красне та дві у с. Нижнє Висоцьке), одну щедрівку (с. Беньова). Дві обжинкові мелодії фольклорист зафіксував у селах Бориня-Штуковець і Бітля. Голосіння (заводи)¹³ були схоплені у селах Бітля та Красне.

Однак на Турківщині, як писав збирач у “Справоздані”, “домінуюча є форма коломийкова, попри якій найчастіше являються розміри 5+5+7 і 4+4. Історичних пісень подибувано дуже мало” [33, с. 15], тож не дивно, що серед записів фольклориста чимало пісень “ріжнород[ного] зм[істу]” або ж звичайних та коломийок. Подібна жанрова картина записаних творів, між іншим, спостерігалася і в його закарпатсько-бойківських матеріалах.

При транскрибуванні народних мелодій фольклорист виписував усі можливі їхні варіанти. Незначні зміни позначав буквою “в”, тут же подаючи інший варіант розспіву, штилями догори, або ж донизу, як того вимагав правопис. Якщо ж зміни були істотніші, ставив зірочку “*” і вже по закінченні пісні пропонував варіант виконання цього місця наспіву. Нотуючи мелодії з голосу під час експедиційного сеансу, Ф. Колесса тут же, на нотному папері записував і словесні тексти пісень. Переписуючи ці чернетки згодом начисто, тексти фіксував уже окремо.

Однак, незважаючи на те, що Ф. Колесса так і не опублікував згромаджені на Турківщині матеріали як окремий збірник, цими мелодіями він частково таки пробував скористатися. Так, низку пісень із експедиції до галицької Бойківщини дослідник використав при підготовці українських томів масштабного проекту Австрійського уряду “Das Volkslied in Österreich” (Народна пісня в Австрії), який також залишився в рукописі [8, с. 240-256]. Зокрема, до цього збірника увійшли обжинкові пісні “Місяцю перекаро” [39, с. 5, № 5] та “З стріхи горіхи летят” з с. Бориня-Штуковець [39, с. 5, № 7 “б”], весільні пісні “Ой до двора доріженька, до двора” [39, с. 7, № 59] та “Ой, скочив олень через три лани на загін” [39, с. 8, № 74], записані у с. Бориня-Штуковець та “Ой, вилетіла сив зазуленька з Дунаю” [39, с. 8, № 75] і “Й а в гору соловя гніздо ве” [39, с. 5, № 64] у с. Беньова, голосіння, схоплені у с. Бітля, “Ой-йой-йой, дитинко ма солоденька!” та “Ой-йой-йой, мамцю моя солоденька” [39, с. 5, № 174, 175] та ін.

Чи не єдина мелодія із галицької Бойківщини, яка була опублікована – якраз це, рекордоване на фонографічні валики у с. Бітля голосіння за мамою “Ой-йой-йой, мамцю моя солоденька”, яке збирач з відповідним аналізом помістив у своїй статті “Речитативні форми в українській народній поезії”, надрукованій у часописі “Первісне громадянство” 1927 р. [20, с. (299)]¹⁴:

¹² Голосіння (заводи) фольклорист не зараховував до обрядових. В українському томі австрійського Корпусу “Das Volkslied in Österreich”, над яким Ф. Колесса працював приблизно у ці ж роки, голосіння також подав не серед обрядових, а в підрозділі “Відношення дітей до родичів, удівство, сирітство, смерть” розділу “Пісні з життя особистого і родинного”.

¹³ Збирач вживав народну назву голосінь на Бойківщині – заводи.

¹⁴ Хоч цілком ймовірно, що вперше ця мелодія була опублікована у “Sborniku I Sjezdu Slow. Geografů a Etnografů”, після виступу Ф. Колесси на Першому з’їзді слов’янських географів та етнографів у Празі 1924 р.

Parlando

Ой, йой, йой! Мамцю мо - я со - ло - день - ка!

Ой, йой, йой! Сті-нонь-ко мо - я зо - ло - тень-ка!

Хто ж ме - не по - ра - дить, хто ж ме - не роз - ва - жить?

В архіві Колесів зберігся рукопис цього запису [28], який в окремих деталях відрізняється від опублікованого:

Ой йой йой Мам-цю мо - я со - ло - день - ка!

Ой йой йой! Сті-нонь-ко мо - я зо - ло - тень-ка!

Хто ж ме - не по - ра - дит, Хто ж ме - не роз - гва - рит?!

Вочевидь, не останню роль у загалом результативному висліді експедиції Ф. Колесси на Бойківщину відіграв фонограф. Маючи на той час уже певний досвід роботи із звукозаписувальною технікою після славнозвісної експедиції за думами на Велику Україну та на практиці пересвідчившись у значних можливостях фонографа, у наступну свою фольклористичну поїздку, цього разу Галичиною, він поїхав із звукозаписувальним апаратом, правдоподібно, тим, який був у розпорядженні Етнографічної комісії.

Властиво, до експедиції на Велику Україну Філарет Колесса у своїх поїздках Галичиною нотував мелодії безпосередньо зі співу. Та й у цю музично-етнографічну подорож Бойківщиною, як виглядає, він також збирався їхати без фонографа. Принаймні, при обговоренні майбутніх експедиційних планів членів товариства на згаданому засіданні Етнографічної комісії О. Роздольському були виділені кошти на “збирання фонографом пісень із мелодіями” та додатково ще 25 корон “на закупівлю валків до фонографа” [9]. Ф. Колессі ж гроші були надані хіба що на збір пісень з мелодіями. Про фонографування народної музики навіть і не йшлося. Очевидно, фонографувати народні мелодії він і не збирався. Лишається здогадуватися, що спонукало Ф. Колессу змінити плани та взяти у поїздку з собою фонограф.

Саме на Бойківщині Ф. Колесса набув справді польового досвіду проведення музично-етнографічного дослідження із фонографом, фактично вперше працюючи у західноукраїнських селах із звукозаписуючим апаратом. Адже в експедиції на

Великій Україні поруч був Опанас Сластьон, який допомагав йому в роботі, та й їздити нікуди не треба було, всіх виконавців привозили до Миргорода, де проводився фонозапис. Тут же, на Бойківщині, фольклорист самостійно вдосконалював набуті навички звукового документування, записуючи різножанрові народні мелодії на фоновалики уже безпосередньо в терені.

Цілком ймовірно, що перед експедиційною поїздкою Ф. Колесса додатково консультувався із досвідченішим фонографістом – Осипом Роздольським: на це вказує як методика географічного планування експедиції загалом, так і проведення її окремих збирацьких сеансів (зокрема, фіксування на фоновалики насамперед жанрів складних для слухового нотування, рекордування лише початкових строф пісень тощо). Симптоматично, що у свої подальші експедиції Ф. Колесса, як правило, брав із собою фонограф, хоч не відмовився і від транскрибування мелодій безпосередньо зі співу.

Як зазначив у своєму звіті Ф. Колесса, привезені з Бойківщини “пісні записано переважно при помочи фонографа” [33, с. 15]. Це стосувалося і галицьких, і закарпатських матеріалів [18, с. 4]. Так, зокрема, у селі Беньова на шести валиках було рекордовано та згодом транскрибовано 23 мелодії, а 8 наспівів записано безпосередньо з голосу; у селі Сянки – 15 мелодій Ф. Колесса списав з чотирьох фоноциліндрів, 14 – з голосу. В архіві зберігаються транскрипції, виконані з фоноваликів, які були рекордовані у селі Борині-Штуковець (це щонайменше 9 пісень з чотирьох валиків) та Бітля (28 мелодій). Натомість у селі Красне до переписаної на чисто 21 транскрипції дослідник додав такий коментар: “Пісні записані безпосередньо з голосу”. Відомо, що у цьому селі Ф. Колесса зафіксував всього 24 мелодії, але як він схопив ще три наспіви, наразі не знати. Біля низки мелодій взагалі немає жодних позначок, тому встановити, як збирач робив ці нотації, поки що також не вдалося.

Так само неясно, які мелодії Ф. Колесса схопив на фоновалики, а які зафіксував безпосередньо з голосу й у закарпатській Бойківщині. Дослідник не залишив з цього приводу жодних нотаток.

На фонографічні валики Ф. Колесса записував, як це було прийнято у той час, насамперед обрядові жанри, зокрема, весільні та обжинкові ладканки, голосіння, а також колядки і щедрівки. Так, у с. Сянки, з-поміж усіх 29 зафіксованих мелодій взагалі всього три весільні ладканки, саме вони і були схоплені на фонографічні валики. Зарекордував Ф. Колесса і обжинкову мелодію в селі Бориня-Штуковець. На фоноциліндри він записав і похоронні голосіння. Серед фонозаписів є, звісно, і коломийки; як і інші короткі мелодії, фольклорист рекордував їх наприкінці валика з метою його максимального використання, очевидно, за прикладом О. Роздольського.

Невелика частина із записаних на Бойківщині валиків зберігалася у фондах правонаступника Львівського філіалу Інституту українського фольклору – Інституту народознавства НАН України у Львові. Принаймні із опису колекції валиків, який зробив 1976 р. львівський етномузикознавець Любомир Кушлик, випливає, що на той час в Інституті було сім фоноциліндрів, які рекордував Ф. Колесса у цій експедиції. Зокрема, три валики з села Беньова (III, IV, VI), по одному з сіл Сянки, Бітля (IV) та Люта. На одному фоноциліндрі була схоплена народна музика у селах Волосянка та Люта. З усіх цих валиків на магнітофонну плівку Л. Кушлик зробив копії¹⁵.

¹⁵ Магнітофонні копії зберігаються в архіві Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка.

На початку 1990-х років в Інституті народознавства сталася аварія водопроводу. Збірка фонографічних валиків сильно постраждала: частина з них була знищена взагалі, частина – позбулася футлярів, а разом з ними і своїх паспортів, які збирачі зазвичай фіксували на цих футлярах. Тому ідентифікувати колекцію валиків сьогодні доволі складно. За не до кінця перевіреними даними в архіві Інституту все ж збереглося щонайменше три валики із сіл Бенева, Люта та Волосянка.

Доля інших фоноциліндрів, які записав Ф. Колесса 1910 р., невідома. Найімовірніше, після транскрибування усі записи з валиків “стесали”, а фоноциліндри використали повторно.

Отож бойківська збирацька мандрівка стала не тільки піонерською у фаховому дослідженні фольклору цього краю взагалі, але й власне першою західноукраїнською експедицією Ф. Колесси, у якій він рекордував народні мелодії на фонографічні валики. Є надія, що скопійовані наново чудом уцілілі фонографічні циліндри стануть важливим звуковим документальним свідченням музичної традиції бойків початку ХХ ст.

Опрацьовуючи зібраний на Турківщині народномузичний матеріал та готуючи до Хроніки НТШ звіт про експедицію, Ф. Колесса тезово, для себе, занотував різні роздуми, питання, окремі думки, які виникли після проведеної експедиції. Дещо із занотованого він опублікував згодом у неодноразово згадуваному вище звіті.

Ймовірно, що фольклорист оприлюднив не всі свої думки. Так, попрацювавши з фонографом і побачивши його можливості, Ф. Колесса, як дипломований філолог, у своїх рукописних заувагах поставив питання про те, що фонографічний запис міг би стати у пригоді не тільки дослідникам народної музики, але й словесникам-діалектологам. Серед його чернеток-тез до звіту є такі записи: “Важність фоногр[афічних] записів для студіювання діялектології”, або ж – “Фоног[рафічні] записи важні не лише з огляду на мелодії, але й з огляду на діялектологію” [27]. Втім, хоч ці думки також не потрапили до остаточного варіанту опублікованого звіту, трохи згодом, уже у 20-х роках минулого століття, він таки їх озвучив, піднімаючи на засіданні Етнографічної комісії питання про потребу “заснування архива фонограмів для дослідів над народною музикою та діялектологією (підкреслення моє. – І. Д.)” [35, с. 29].

У чернетках Ф. Колесси збереглася ще одна, не менш цікава нотатка. Зокрема, він писав: “Убожество форм пісенних в горах – багатство на долах. Що з того виходить? Архаїчні форми в горах. Важність досліджування пісенних репертуарів по територіях”. Фактично із цих заміток у його офіційному звіті з’явилась лишень думка про архаїчний характер зібраних мелодій. Поза тим, як виглядає, в експедиції Ф. Колесса зробив для себе і деякі інші далекоглядні висновки, які мали згодом засадниче значення для його подальших музично-фольклористичних студій.

На той час збирач уже здобув деякий досвід монографічного дослідження певного народномузичного жанру: були опубліковані та готувалися до друку його збірники гаївок [24] та дум [13]. І хоча чернеткова теза Ф. Колесси – “Важність досліджування пісенних репертуарів по територіях” так і не прозвучала в кінцевому варіанті його звіту, все ж засвідчила, що фольклорист замислився над проблемою і перспективністю власне не тільки жанрових, а й територіальних музично-фольклористичних розвідок.

У післявоєнному доробку Ф. Колесси, властиво, уже немає фольклорних збірників, присвячених окремим жанрам. У його спадщині лише музично-

етнографічні видання, у яких представлено фольклор певної етнографічної території¹⁶, зокрема, лемківської [16], поліської [22], волинської [6, с. 292; 37, с. 44], закарпатської [17; 19]. Таке зацікавлення фольклориста саме окраїнними українськими етнографічними територіями було, либонь, також не випадковим та впливало з його інтересу до порівняльних музикознавчих студій, поширених тоді в Європі. Окрім того, у своїх дослідженнях Ф. Колесса, представляючи багатство музичних діалектів української народної музики, намагався обґрунтувати належність згаданих територій саме до України [14, с. 3-15 (с. 409-424); 40, с. 225-232 (с. 401-408); 21, с. 121-152 (с. 368-397)].

Отже, перша бойківська експедиція Ф. Колесси започаткувала низку збирацьких поїздок здебільшого маргінальними українськими етнографічними територіями і певним чином передрекля його подальші музично-етнографічні зацікавлення, визначивши тим самим і подальшу музично-фольклористичну дослідницьку та видавничу діяльність.

Підсумовуючи, можна без перебільшення сказати, що бойківська експедиція Філарети Колесси 1910 р. стала дійсно непересічною подією не тільки у вивченні народної музики Бойківщини, але й у дослідницькій біографії вченого. Властиво, саме Ф. Колессі випало стати зачинателем фахового музично-етнографічного дослідження цього краю; вперше записавши традиційну музику на фонографічні валики, він розпочав звукове документування бойківського музичного фольклору, а частину із записаного ще й опублікував. Якраз бойківська експедиція виявилась початком і музично-фольклористичних досліджень Ф. Колесси маргінальних етнографічних територій України і, тим самим, початком нового етапу у фольклористичних студіях ученого. Тож бойківська збірка народних мелодій, яку згромадив видатний дослідник, повинна в повному обсязі стати доступною зацікавленій громаді та посісти належне місце серед музично-етнографічних зібрань першої половини ХХ ст.

1. Бойківщина. – Київ, 1983. – 304 с.

2. *Гнатюк В.* Колядки і щедрівки: У 2 т. – Львів, 1914. – Т. I. – С. 4, 40, 46, 48, 77, 171 – Т. II. – С. 9, 111, 122, 136, 178, 212, 215, 220, 273, 274. – (Етнографічний збірник НТШ. – Т. XXXVI).

3. *Гошовський В.* Листування Івана Панькевича з Філаретом Колессою // Науковий збірник Музею української культури в Свиднику. – 1969. – Т. 4. – Кн. 1. – С. 107-147.

4. *Гошовський В.* Українські пісні Закарпаття. – Львів, 2003. – 447 с.

5. *Грица С. Ф.* М. Колесса. – К., 1962. – 112 с.

6. *Добрянська Л.* Ярослав Шуст – етномузиколог // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів, 2006. – Вип. 37. – С. 288-299.

7. *Довгалюк І.* Осип Роздольський: Музично-етнографічний доробок. – Львів, 2000. – 154 с.

8. *Довгалюк І.* Проект “Народна пісня в Австрії” та Філарет Колесса // Родина Колессів у духовному та культурному житті України кінця ХІХ-ХХ століття: Збірник наук. праць та матеріалів. – Львів, 2005. – С. 240-256.

¹⁶ Винятком став хіба що збірник “Фольклор Вітчизняної війни” [21], опублікований, либонь, не з доброї волі дослідника.

9. Засідання Етнографічної комісії // Хроніка НТШ. – Львів, 1910. – Вип. III. – С. 10.
10. Засідання Етнографічної комісії // Хроніка НТШ. – Львів, 1910. – Вип. IV. – Ч. 44. – С. 14
11. *Квітка К.* Філарет Колесса // Музика. – Київ, 1925. – № 11-12. – С. 408-417 (Квітка К. Філарет Колесса // Родина Колессів у духовному та культурному житті України кінця XIX– XX століття. – Львів, 2005. – С. 34-46).
12. *Колесса Ф.* Історія української етнографії. – Київ, 2005. – С. 239-260.
13. *Колесса Ф.* Мелодії українських народних дум. – Львів, 1910. – Серія I. – (Матеріали до української етнології ЕК НТШ. – Т. XIII); 1913. – Серія II. – (Матеріали до української етнології ЕК НТШ. – Т. XIV); (Колесса Ф. Мелодії українських народних дум. – Київ, 1969).
14. *Колесса Ф.* Народна музика на Поліссі // Українська музика. – № 1. – С. 3-15 (Колесса Ф. Народна музика на Поліссі // Колесса Ф. Музикознавчі праці. – Київ, 1970. – С. 409-424).
15. *Колесса Ф.* Народні мелодії українського Закарпаття // Радянський Львів. – 1945. – № 1. – С. 41-58 (Колесса Ф. Народні мелодії українського Закарпаття // Колесса Ф. Музикознавчі праці. – Київ, 1970. – С. 425-443).
16. *Колесса Ф.* Народні пісні з галицької Лемківщини: Тексти й мелодії. – Львів, 1929. – 469 с. – (Етнографічний збірник ЕК НТШ. – Т. 39–40).
17. *Колесса Ф.* Народні пісні з південного Підкарпаття: Тексти й мелодії із вступною розвідкою – Ужгород, 1923. – С. 122-142. – (Науковий збірник “Просвіта”. – Т. 2);
18. *Колесса Ф.* Народні пісні з південного Підкарпаття: Тексти й мелодії із вступною розвідкою – Ужгород, 1923. – (окрема відбитка).
19. *Колесса Ф.* Народні пісні з Підкарпатської Русі: Мелодії і тексти. – Ужгород, 1938. – С. 49-149. – (Науковий збірник товариства “Просвіта” в Ужгороді. – Т. 13–14).
20. *Колесса Ф.* Речитативні форми в українській народній поезії // Первісне громадянство. – 1927. – Кн. 1-3. – С. 60-113 (Колесса Ф. Речитативні форми в українській народній поезії // Колесса Ф. Музикознавчі праці. – Київ, 1970. – С. 289-351).
21. *Колесса Ф.* Старинні мелодії українських обрядових пісень (весільних і колядок) на Закарпатті // Науковий збірник товариства “Просвіта”. – Ужгород, 1923. – Т. 10. – С. 121-152 (Колесса Ф. Старинні мелодії українських обрядових пісень (весільних і колядок) на Закарпатті // Колесса Ф. Музикознавчі праці. – Київ, 1970. – С. 368-397).
22. *Колеса Ф.* Фольклор Вітчизняної війни. – Львів, 1945. – 65 с.
23. *Колесса Ф.,* Мошинський К. Музичний фольклор з Полісся (Систематизація матеріалу, вступна стаття, пісенні паралелі Ф.Колесси) / Упорядкування, вступна стаття, примітки, переклад з польської С. Грици. – Київ, 1995. – 418 с.
24. *Колесса Ф.,* Роздольський О. Мелодії гаївок // Гнатюк В. Гаївки. – Львів, 1909. – (Матеріали до української етнології ЕК НТШ. – Т. XII).
25. *Луканюк Б.* Деякі підсумки та перспективи музично-етнографічного дослідження Бойківщини // Бойки: Видання науково-культурологічного товариства “Бойківщина” в Дрогобичі. – 1995. – № 1-3. – С. 48-52.

26. *Луканюк Б., Яцків Ю.* Зібрання Б. Бартока на Закарпатті // Шоста конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель: Матеріали. – Львів, 1995. – С. 54-64.

27. Народні пісні – тексти й мелодії? записані безпосередньо з голосу й при допомозі фонографу в Турчанщині // Приватний архів родини Колессів.

28. Народні пісні – тексти й мелодії записані безпосередньо з голосу й при допомозі фонографу в Турчанщині: I. Мелодії // Приватний архів родини Колессів.

29. Наукова діяльність товариства // Хроніка НТШ. – Львів, 1922. – Вип. I-II. – Ч. 65-66. – С. 16.

30. *Правдюк О.* Українська музична фольклористика. – Київ, 1978. – 328 с.

31. Протоколи засідань секції філологічної НТШ від року 1893 // Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаніка НАН України. Відділ рукописів. – Ф. 1, од. зб. 42/а.

32. *Свенціцький І.* Похоронні голосіння. Гнатюк В. Похоронні звичаї та обряди: У 2 т. – Львів, 1912. – (Етнографічний збірник Наукового товариства ім. Т. Шевченка. – Т. XXXI – XXXII).

33. Sprawozdane z etnograficznej ekskurzji // Хроніка. – Львів, 1910. – № 44. – В. 4. – С. 14-15.

34. Sprawozdane z etnograficznej ekskurzji // Хроніка. – Львів, 1912. – № 52. – В. 4. – С. 24.

35. Sprawozdane z etnograficznej ekskurzji // Хроніка. – Львів, 1923-1925. – № 67-68. – В. I-II. – С. 29.

36. Українська РСР. Адміністративно-територіальний устрій: на 1 січня 1987 року. – Київ, 1987.

37. Філарет Колесса (1871-1947). Бібліографічний покажчик праць і критичної літератури / Упорядник М. Мороз. – Львів, 1992. – 62 с.

38. *Франко І.* І ми в Європі: Протест галицьких русинів проти мадярського тисячоліття // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1986. – Т. 46. – Кн. 2. – С. 339-349.

39. Das Volkslied in Österreich [зміст] // Приватний архів родини Колессів.

40. *Kolessa F.* Několik slov o napevých národních písní z Podkarpatske Rusi // Podkarpatska Rus. – Bratislava, 1936. – S. 225-232 (Колесса Ф. Декілька слів про мелодії народних пісень з Підкарпатської Русі // Колесса Ф. Музикознавчі праці. – Київ, 1970. – С. 401-408).

Таблиця-показчик населених пунктів Бойківщини, де проводив фольклористичні експедиції Філарет Колесса ¹⁷

Область	Район	Сільська рада	Населений пункт	Кількість записаних творів	Дата запису
Львів	Турка	Бітля Бориня	Бітля	48	1910, липень-серпень
			Бориня	16	
		Верхнє	Штуковець (Бориня-Штуковець)	30	
			Беньова	23	
			Верхнє (Ботелка Вижна)	29	
			Сянки	9	
		Комарники	Комарники	24	
			Красне	25	
		Мохнате	Мохнате	4	
			Нижнє Висоцьке	Висоцьке	
Ужгород	Великий Березний	Волосянка Кострини	Волосянка	23	
			Кострини (Кострина)	45	
		Люта Ужок	Люта	30	
			Ужок	1	

¹⁷ У Таблиці-показчику подані сучасні назви населених пунктів, де працював Ф. Колесса. Інформація про їхнє адміністративно-територіальне підпорядкування взята з офіційного довідника [36], який, треба визнати, сьогодні уже дещо застарів. У дужках подано також назви сіл так, як вони зазначені у рукописах Ф. Колесси або ж в опублікованому збірнику.

ПЕРВАЯ БОЙКОВСКАЯ ЭКСПЕДИЦИЯ ФИЛАРЕТА КОЛЕССЫ

Ирина ДОВГАЛЮК

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
кафедра украинской фольклористики имени академика Филарета Колессы,
ул. Университетская, 1/345, 79602 г. Львов, Украина,
тел.: (032) 293 47 20, e-mail: iradovhalyuk@gmail.com*

Летом 2010 г. исполняется 100 лет от начала фонографического музыкально-этнографического исследования бойковского музыкального фольклора. Пионером этого начинания выступил Филарет Колесса, который не только стал первым в звуковом документировании бойковской народной музыки, частично опубликовав собранные материалы, но и положил этой экспедицией начало серии собственных музыкально-фольклористических исследований маргинальных этнографических территорий Украины.

Ключевые слова: Бойковщина, Закарпатье (южное Подкарпатье, Подкарпатская Русь), Филарет Колесса, музыкально-этнографическая экспедиция, фонографирование народной музыки, бойковский музыкальный фольклор.

FIRST BOYKY EXPEDITION OF FILARET KOLESSA

Iryna DOVHALYUK

*Ivan Franko National Universiti in L'viv,
Filaret Kolessa Ukrainian Folkloristics Department,
1/345, Universitets'ka st., 79602 L'viv, Ukraine,
tel. (+38032) 239 47 20, e-mail: iradovhalyuk@gmail.com*

On the summer 2010 will be 100-th anniversary of the beginning of phonographic music-ethnographic research of Boyky music folklore. Pioneer in this field was Filaret Kolessa, which was not only the initiator of sound documentation of Boyky folk songs, partly published collected material, but with this expedition he started the line of his own music-folkloristic researches of marginal ethnographic Ukrainian territories too.

Key words: Boyky, Transcarpathian (North Pidkarpattya (Undercarpathian), Pidkarpatska (Undercarpathian) Rus'), Filaret Kolessa, music-ethnographic expedition, phonographing of folk music, Boyky music folklore.

Стаття надійшла до редколегії 06.02.2009

Прийнята до друку 23.09.2009